

1
TRYBUNAŁ
P A N S K I.

SWIĘTEY SPRAWIEDLIWOSCI,
Y

Fortun Oyczyſtych
WIELOMOŻNY
bcz intereſſu

P I A S T V N.

w Wilnie przy inaugurácii

TRYBUNAŁU GŁÓWNEGO
W. X. Lit.

Ná ſolenney Wotywie

REPREZENTOWANY

w Kościele KAZIMIERZA Świętego

Domu Profeſſow Soc: I E S V.

Od X. STANISŁAWA BIELICKIEGO, Soc: IESU Prowincyi
Koronney. X. I. Mái PODKANCLERZEGO W. X. Lit.
ná ten czas Káznodzieię.

Roku 1694.

Z Dozwoleniem Stárszych.

8317

Z BIBLIOTEKI
SEMINARIUM
SANDOMIERSKIEGO

IASNIE OSWIECONEMV 2

Głownego Trybunału W. X. Lit.

MARSZAŁKOWI.

KAROLOWI

STANISŁAWOWI

RADZIWIŁOWI

XIĄZĘCIV.

Ná Olyce, Nieświeżu, y Klecku.

H R A B I

Ná Szydłowcu, Mirze, Krozách, y Biały,

PODKANCLERZEMV W. X. Lit.

Przemyskiemu, Człuchowskiemu, Kámienieckiemu,
Krzyczewskiemu, &c.

STAROSCIE.

Pánu swemu Miłóściwemu.

Jásnie Oświecony Dobrodźcieiu.

Dożnym drukiem oculis sub-
jecta fidelibus prezentuję
pracy moiey Wileńskiey w u-

A

śách

*Sách W. X. Mći, y całego Iásnie
Oświeconego Trybunału W. X. Lit.
Auspicia, ktore Zoltwicy Expedy-
cyey tę z sobą niosą Exkuzę, którą
Aruspex dał Zoroástrowi odwło-
czną podając pracą: Serus venio
ut exitus felix augurio fidem fa-
ceret. Gdybym Páńskiego á rzad-
ko záwołanego Trybunału od zá-
dneho zmysłu próby nie miał, Ma-
luiffem silentij culpam, quam af-
fentationis gloriam. Ale że ac-
clamatio populi pod s'wiątobliwą
W. X. Mći direkcyą zostájącego
Párlámentu Famam, z głębokiego
sercá wycis'nionemi, pro incolumi-
tate*

tate *W. X. Mci tżami*, y przez *ták* ³
wiele lat niestyśbanemi Pánegyry-
kami, Echo głosu moiego zágłuszyłá,
przywodzę Mutas voces paginæ,
ćieśąc testimonio druku tego spē
publicam, y Oczy Polskie tym plá-
czem, ktorym Wileńskiego Miásta
Pupillam W. X. Mość recreavit.
Przypominam Conferti populi o-
státnie Vale, ktory usspokoione à la-
trocinijs nocne bruki, uprzátnione
od Exákcyi naymnieyszych Bramy, y
Przedmieścia, Rynki, od długow y
borgowánia wolne máiąc, z pláczē
wolał, iáko kiedys' ná Augusta. La-*
chrymamur, quia plausus mille

mereris. Nie mając żadnego po
Bramách wytykaczá, niestusneý
Dzieśięćiny; Expressisti lætissi-
marū voces lachrymarū. dēt Ti-
bi tot folatia superi quot gemitu
absterfisti. Już się nie dziwuję, że
Krwi Xiążęceý RADZIWIŁO-
WSKIEY tãta Religio, iż przed
nią propè cultu Dulix Septem-
trio Litemski upada. Nie ták z
polityi świeckieý, álbo dla znamieni-
tych honorow, ktoyich Insignia wssy-
stkie Xiążęcego Domu Limina zá-
wãliły, iáko dla nieporównáneý Sła-
wy y Cnot Chrześciańskich tytułow.
Nie liczę tu ták wielu Hetmánow
W.

W. W. Kánclerzow, Márśáلكow,
Woiewodow bez liczby, bo to hære-
ditas Xiążęcego Domu, implere
meritis maxima subfella, fastos
gloria. Pierwszy Imienia Rádzi-
wiłowskiego Fundator, Woiewodá
Wileński, Hetman Wielki, Xiążę
RADZIWIŁ, że Xięży Rad ży-
 wił Stoletni, á ile lat żył, ty-
 le Świętnic Bogu wystáwiwszy, czte-
 rech Synow w Senacie osadziwszy,
 antomastice nazwany Chrześci-
 ánin: **MIKOŁAY** wtory S.R.I.
 Princeps, Woiewodá Wileński,
 Hetman W. Tytuł miał Pośtniká.
 Ztąd, że gdy Mszy Świętey słucháć

nie mógł, o chlebie y wodzie zwykt
pościć. **ALBRYCHT** Biskup Wi-
leński, że na każdy dzień kilkadzie-
siąt ubogich do stołu sadzając, iak
gościõ Chrystusowym służył, iak mu-
żnik. **IERZY** Kasztelan Wileński,
y Hetman Wielki, Teść Augusta
Krolá, od rozmyślania y świętey
Kontemplacyi tytuł miał Pustelni-
ká. **MIKOŁAY** trzeci Tátár-
skiey potencyi, y Moskiewskiey Po-
grom, ktorych wiktoryi vestigia
restant na kilká set mogił w Pole-
siu Litewskim, nazwany Victor
Christianus. **IAN** Kasztelan
Trocki, Wielki Márśátek, że co-
dzien-

dziennie Káptáńskie odmarwiał Pa-
 ćierze, y Post wielki ná chlebie po-
 piołem posypánym pościet, Xiędzem
 nie Xiążęciem názwany. **IE-**
RZY Kárdynał święty, **AL-**
BRYCHT Kánclerz, Fundator
 wielki, Iustinianus Polski. **MI-**
KOŁAY Sierotká, (*ieźli się tak*
zwáć miał, ktorego Práwnukow tak
pieśczone opieká Boska piástwie,)
 Pielgrzym święty záwołány. In-
 nych gdybym Prześwietne y święte
 miał rejestrowáć tytuly, długaby
RADZIWIŁOW SS. stánełá
 Litánia. *W.X.Mci,* (*lubo omnes*
titulos Antecessorow swoich ex-
 hau-

hausfisti) zostawili dla znakomitey
sprawiedliwości publiczną akklá-
macyą ogłoszony tytuł, CAROLVS
Iustus. Przeto zá prototyp záwo-
łanym Trybunałom Páński Trybu-
nał W. X. Mci. Ideam Principum
& Iudicum, oraz z Iásnie Oswie-
conego Trybunału tak licznego y o-
zdobnego kołem, ktore Provincia-
rú Principes Podkomorznych, Stá-
rostow, y wielkich Vrzednikow
Magna Nomina zágeścily, z uni-
żonością Káznodzieyskiey obserwy,
czyniąc dosyc ustawicznemu Ich Mo-
ściow náleganiu, á W. X. Mci ro-
skazowi, oddaie. W. X. Mci.

Nayniższy Slugá y Bogomodlcá,
STANISLAW BIELICKI, Soc: IESV.

Provide-Viros Potentes &
timentes DEVM in quibus
sit veritas & qui oderint ava-
ritiam qui judicent populum.

Exodi 18.

Pierwszy formując Párlament Iz-
raelskiej Státystá polityj Moyzeß
stáką od Teściá swego imieniem
Ietrá Trybunału głównego zábiera Máxy-
mę. Obierz Potentatow, u ktorých
w sumnieniu Bog, w ustách prawdá,
w ręku dostátek, w głowie zdrowa
rádá. Jákby żywy ábrys odrysował, tak li-
cznego groná Iásnie Oświeconých, Iásnie

B

Wiel-

Wielmożnych Septemtrionu Polskiego Potentatow. Których samá liczných gwárdyi, y rumownych ássystencyi pompá, kázdego Forystyerá zádumieć może! dopieroś ná Páński wybor Electorum ex millibus, ktorego Purpurami ten Kościół ząkwitnął, pátrząc; przyznáć muszę, że mię nie táć popada Febrá, ktora Principio dicendi totis artubus contremiscebat Ciceron. ále Majestáte Vestrá doroczni Krolowie Necis & vitæ arbitri percellor: y to co ząwołány Epyru Posel Cyneasz Rzymskiemu Párlámentowi przyznał świadczyć: Tot Proceres quot Reges. Iactátia to Syrákuzáńskiego Trybunału bylá, Ex cētum Iudicibus nulló cento: żaden się ná ten plác nie stáwił, ktoryby chćiał Fortunę swoię cudzym łátác; bo się tu wielkiego Soloná iści Bándó,

Iudex

Iudex Pauper non esto: gdy się ná De-
 putáckich W. X. Lit. Woiewodztw, y
 Powiátow, Seymikách stárodawney Grecyi
 odnowiło szczęście, Electus in Iudicem
 Xenocrates quod nulli9 egeret. Tem-
 pieie wáśnych Páńskich splendorow bláskiẽ
 nayprzezornieyszego Crisis oká, bo choćby
 nie tylko z Rzymu Cenfor, ále alter de
 cælo caderet Cato, to by wyświadczeł,
 co niegdy w Rzymie powiedział, gdy do
 Pánteonu wśedłszy lustrował według woká-
 cyi Censoryi swoiey porządek Kościelny,
 pátrzy ná posági Bogow iákoskolwiek
 przystoynie ubránych, weyźrzy ná Boginie,
 áż nie odżiana Venus, Dyána nie okryta,
 (táak wiele żywe Dyány máteryi Kupcom
 z kramow wybieráią, że ich Obrázom y
 poságom okryć się w co niemáś, y do tego
 przychodzi! że ná te po Gáleryách Pań-

skich odártusy żebrác Káznodzieie muszą, áby im pobożni Pánowie Málárską spránowáli bárwę.) Między nie ubránemi Boginiámi Themis stała w złotogłowie; á tym się stroiem krytyczny niewzgorzył Cáto, bo tak miał powiedzieć. Quia dives, justissima Themis. Nędzna, gdzie chudopácholska sprawiedliwość; lepsza zámwsze z Pánami správa. Nulla timet mea causa Potentem: rzekł ieden. W Areopágu przy sádowney Izbie taki był odmálowány Obraz. Wsýscy Grecyi Potentaći ná kárkách y głowách swoich Tron trzymáli, á ná Tronie spráwiedliwość, kornukopijámi, to iest wsýstkich Fortun dostátkámi osuta siedziála, przed ktora Prawdá wagi trzymála, Mądrość ie kierowała, ná niey cáley Grecyi librując szczęście. Bo tak rozumiano, gdzie Potentaći spráwiedliwość

wość piástuią, ma z ich powagi y spráwiedliwość, y Fortuná wagę. Ztąd ci gruntu się fundáméntálney spráwiedliwości dobrał sentymentem swoim pomieniony stározakonny Pismá Bożego Státystá. Provi-
 de viros Potentes, &c. A ia spráwiedliwości świętey Párlámentu Páńskiego wywiodszy przymioty, z Rády iego, tę uformuie przysłego Trybunału nádzieię y sławę. Gruntowniey spráwiedliwość święta y Fortuná Septemtrionu Polskiego stać nie może, iáko gdy się ná tak spráwiedliwych y świętych wielomóżney potencji Piástunách osadzi Ad Majorem Dei Gloriam.

Hieronim Święty inßych cnot świętych Genealogią obßerniey wywiodszy, samę spráwiedliwość y nie płodną, y nie Párentelátkę uczynił. Iustitia est Virgo, nullius affinis Patrem & Fratrem non novit.

novit. Dawne to czasy były, kiedy sprá-
wiedliwość młodą Dzienicą malowano,
Doktorze Święty! teraz już stárzała się y
obabiála, oświecie drugi spráwiedliwości
konkurrent, á spráwiedliwości nie doydzie,
inducunt jurgia canos. Wypruchnieią
z gryźliwemu ná bruku Trybunálskim zę-
by Pieniączowi, splotnieią z głowy zágo-
rzálemu kłotnikowi włosy, pokurczy się
zmarśczkami, dyzgustami, niesmákami,
(ktorego napáść nic nie może krom napá-
ści) czoło, wypráwuie czy wypráwi ná
Práwo wśystkę fortunę, aż w Domu pu-
stki, nędzá y ubostwo; ták spital bydź u
tego musí, u kogo spráwiedliwość krupną
bábą! Iustitia virgo est. Prawdziwa
spráwiedliwość nie bábieie. Nullius affi-
nis Patrem & Matrem non novit. A
to co? to káždy Deputat Melchisedech!

Pánka
spráwie-
dliwość
nie zna
Páren-
teli.

(gdy-

(gdyby ten! w którym Pan IEZVS w
 Monstrancyi stawa!) sine Patre sine Ma-
 tre sine Genealogia? Prawdą, że Plutár-
 chus napisał: Cleo ad Iudicij gubernac-
 ula accedens convocatis amicis co-
 rum amicitiae renuntiavit. *Aristides*
 zaś nazwany Iustus, confortia amico-
 rú abhorrebat: *spytány* czemu od przy-
 iązni stronił? Parum abest nè adultera
 fit Iustitia quæ lactat amicos: ante-
 quam Areopagum ingrederer, igno-
 bilis fui nunc totam Græciam affinē
 habeo. *Ktora u Sędziow, millionámi Brá-*
ton, swátow, siestrzeńcow, synowcow, li-
czy spráwiedliwość przy rospustney licencyi
parum abest nè fit adultera. Tác od
krewnych naypiernwsza, y naycięższa napásć,
dla ktorey Chrisipp^o iáko Stobæus pisse, nie
chćiał się tey podić funkcji. Si male e-
 gero

gero Dijs, si benè Amicis displicebo.
Lecz cordato Iudici ná to ták trzebá od-
powiedzieć. Amicus Plato, amicus So-
crates, sed magis amica veritas. Z sá-
mą się sponwinowáć prawdą, á z przyia-
ćiołmi kontrákt uczynić Ciceronow. Hæc
prima lex in amicitia fanciatur, ut
nec rogemus res turpes, nec rogati
faciamus. Niewolnik to Sędzia, który
respektámi spętány ná to ięczy, że mu przy-
iażń ludzka, y ięzyk, y rozum, y do wśsego
dobrego związáłá ręce: Mancipium a-
moris sum, vincetas, dedi manus ami-
citiæ. Poty Sámson między sędziakámi
Ludu Bożego sławny, poki go przez po-
krewną Dálilę nieprzyiázna przyiażń nie
uwikłáłá. Ah cięśkieś od onych prządek
więzy wolnemu sumnieniu! ktore Magis
norunt affinitatum ductus, quàm Fi-
lorum.

lorum. *Naturá tey płci iest prząść, krę-
 ćić, pleść, y syć, což ony czynią? mowi Sá-
 tyr Polski: że się kądziele wstydzą, to sobie
 fantazyą przędą: pletą tyśiąc baiek y plo-
 tek, syią niewinnym boty, kręcą mężõ swo-
 im głowy, matáią Kolligacyi osnowę. Aż
 w onych zakrętách y obrotách od siebie od-
 chodząc ięczyć musi Sędzia: tantum à
 me recessi, quatum à Iustitia. To sprá-
 wiedliwości piernwszy przymiot bez kre-
 wność! Iustitia virgo est, affinis nul-
 lius Patrem & Fratrem non novit.*

*A mnie zaś Zeno Święty powiedział. Iu-
 stitia omnium fons materq; virtutū.
 Wielka Párentelatká spráwiedliwość, bo
 wśystkich cnot iest mátką y gniazdem. A
 stary Theodáktus w iedney linij spráwiedli-
 wych sędziow z Bogámi posadził. Deorū
 & Iudicum idem est Genus. Richard*

C

à San-

à S. Victore doćiekł tego in Libris Iudicum Hebræorum: Salvatores non Reges sed Iudices nominantur: iákoby kázdy sędzia Salvator y iákis Chrystus. Spytác Zydowskich Rábinow iák zowią sędziow? Elòim, co znaczy iednoź co Bog, bo po Bosku spráwy swoie ordynowác kázdy sędzia powinien aż do terminu funkcyi swoiey; by mu zás nie przypisano iák iednemu, który zácznęszy Akcye tego tytułu godne, po ludzku skõczył. Et homo factus est. Ieżeli co sędzia to Bog? Ia tuşę, że Wilno niebẽ będzie, gdy kázdy Deputat Bogiẽ, albo przynamniey Bogá w sercu miec będzie. Iákże teź w Piśmie Bozym sędziom sprawiedlinym Imię? Psalmistá odpowiadá w Zydowskim tłumáczeniu. Dominus meus es, á iák tám stoi, Iudex meus es quia bonorũ meorum non eges. Ty

Pánka
spráwie-
dliwość
nád lu-
dzie.

tuł

tuł nayszacnieyszego Trybunálisty iest Non
 eget. *A ieszcze wyżey gò tytułuie Pf. 57.*
tenże Zydowski ięzyk. Clamabo ad Iu-
dicem altissimū, ad iudicem qvi bene-
fecit mihi. Ten mi Pan! Altezzi godny
tytułow, co nie tylko Non eget. Ale też
agit ne ullus eget. Nádpsowáli nie
dawno Pánowie Prozodyi, przedtym w
Kościelnym Rituale Pan zwał się Dom-
nus: á u Póétow Dominus breve, teraz
im Pan większy tym ręce kurcząc swoie, i-
mię przedłuża, do-minus. Podle iedne-
go sknery w Rzymie Pálácu chudy pácho-
łek zbudował chátkę, postał do niego Pan
iák się zowie? on też spytał iák się też Ie-
go Mość zowie? sługá rzekł Dominus,
á on też rzekł: Ia choć chudy páchołek,
zowie się Do-plus. Rzadka to ále nie
tych czásow o takie Pánstwo ktoreby Bo-

norum alienorum non egeret, rzadka y ztąd naywięższego Pánegyriku Tytuł bo rzecz prawnie Boska uczynność y hoyność, ktora tak wielkie ákklámácyę záciięga, Clamabo ad Iudicem qui benè fecit mihi. Sędzia Bogiem się iákom námienił w Piśmie Bożym názywa, ále nie takim, ná iákich Ps. 81. Bog Bogow nápadł. Deus stetit in Synagoga Deorū in medio autem Deos dijudicat. Zydownin czyta. Deus stetit in Synagoga. Iudicum in medio autem Iudices dijudicat. Bog między wámi Sędzia sędziow: á to mię stráśsy, że cięśsko sądy wáśse sądzi. Co to iest? że w Registr przeznaczonych do niebá pokolenia Dan nie włożono? są naystárszego Rubená Duodecē millia signati, są y naymłodsze Beniáminá 12. millia signati, á de Tribu Dan

Dan opuśczone, co za przyczyna? Dan tłumaczy się Iudicans iudex Sędziow sądy Boskie do niebá nie rejestrują, ále sędziow złych; Pamiętacieś Pánowie, że w krzesłách wáśzych Bog zásiada, á tak feruycie Sentencye przed przytomnym Bogiẽ, żeby im oko Boskie Crisim nie przydało. In medio Iudicũ Iudices dijudicat. To mi się nie podobáło, że ci sędziowie In Synagoga! A tam co w Buźnicy po sędziách? Ey nie pięknyś to Párlámët ná którym ustáwicznie sácher mácher, Sentencye y Dekretá tárguie. In Synagoga! A czemu nie w Swiátnicy Páńskiey? nie wie czemu nie ustępują Kościoły Boże Sądomy Trybunałom stallow swoich, á Seymikom ustępują! Ná Seymikách wolność! co iest przymiot świeckiey polityi: á ná Trybunałách spráwiedliwość to iest, Potestas de

V spráwiedliwości Páskiey Bog ná oku.

super, władza Boska exercetur. *Vstąpiłbym Swiętym Páńskim Trybunałom, boby większy respekt Kościoły Swięte, y ukrzywdzeni Kápláni mieli: Więc się nie dżinwycie, że Kościelne spráwy oporem idą, bo czasem faworyzują Buźnicom, Deus stetit in Synagoga Iudicum. Między takim nie Páńskim Trybunałem stánąłszy Bog, taką do nich uczynił Perorę, Usquequo iudicatis iniquitatem? & facies peccatorum sumitis? ideò movebuntur fundamenta terræ. Rozbierzmy per puncta ádhortácyą Boską. Usquequo iudicatis iniquitatem? Págninus czyta. Usquequo distenditis litem in Iudicio? Od Roczkow do Roczkow, bá y od Roku do Roku (nayprędšy termin w Polskim Práwie, á przecię się zowie Rok,) od Trybunału do Trybunału*

Z BIBLIOTEKI
SEMINARIUM
SANDOMIERSKIEGO

prze-

przeciągając sprawy, a podobno na ostatni
 Trybunał Boski, z kąd Remissa nie idzie,
 ciągną iniquo stratagemate Pańskie
 sprawy, aby się Fortuną ubogich kurczyła.
 Symbolista chcąc odmalować prawną a nie-
 sprawną sprawę, tak ją odrysował.
 Płotno zmokłe dał dwiema w ręce; z kto-
 rych iedną tąm, druga sam, kręci y cią-
 gnie, poki co kápie; iák uśtanie, to płotno
 ná płot, álbo zá płot, tak też niesprawną
 sprawę, kręcąc wykrętárskie dowćipy,
 poki z cudzego miéjská co kápie. Iedną
 Dido Kártháginę ná distensyi wołowey
 skory zbudowała, ále żeby Fortunę kto
 wielkiego Domu ugruntował, ná niesprawnych
 dystensyách y odwołokách, o tym
 nie słychać, kró tey Konkluzyi u Psalmisty.
 Usquequo distenditis litem in Iudicio?
 ideò movebuntur fundamenta
 terræ.

Odwoł-
 ká sprá-
 wiedli-
 wości
 fundá-
 ment
 ruin.

Pánska
spráwie-
dliwośc
nie zna
korru-
pcyi.

terræ. Zły fundáment Fortuny wykre-
társtwo. Et facies peccatorum sumi-
tis? *A to co zá twarzy grzesznych? Podo-
ba mi się iednego tłumáczenie Káznodzie-
ie Polskiego: Osiáruiąc Numismá złote
Tráiáná stárego, álbo nowsze z żołnierzẽ
Olenderskim, z Máthiassem Wegierskim,
z Philippem Hiszpáńskim, z Luissem Frán-
cuskim, Facies to peccatorum, żadne-
go z tych nie kánonizowano ieszcze: ále
ktoś mi sępcé à Cekiná z Świętym Már-
kiem? A Wegierską monetę z Najswięt-
szą Mátką zá korrupcyą nie przyiác? Tá-
kie swiętości spráwiedlinych sędziow nie
poświęciá. Metaliki takie Szpitalom od-
syłác. Takie Facies peccatorum nie tyl-
ko faciátę wielkich Domow, ále całe Do-
my z fundámentem ruinuią. Movebun-
tur fundamenta terræ. NieSpráwiedli-
wemi*

wemi zyskami nábyte Fortuny to spráwu-
 iq, że Non gaudet tertius Hæres. Do-
 brze Pismo Święte mowi: Sapientix 4.
 Spuria vitulamina non dabunt radi-
 ces altas. Niewidzieliście áżeby owe dra-
 pieżne gáłęzie, ktore sok całemu drzewu
 odbieráią, y dla tego się wilkami żowią,
 álbo frukty, álbo kwiećia miáły. Do Areo-
 págu Atheńskiego pozwáli krewni iedne-
 go pijánicę, y kostyrę, ktory po śmierci
 Oycá swego bogátego Pieniączá zebráną
 substáncyą, ná kártách y kuflu marnował,
 spráwował się im ták pozwány Vtrácius,
 ex ore ad os, ex chartis ad chartas.

Co Pan Oćiec gębą zárobił, to ia w gę-
 bę biore, co on zárobił pápierami, to ia ná
 kárty łozę, komuś tu krzywdá? Tákić
 koniec niespráwiedliwych zbiorow! Przed
 Ludowiká 10. Krolá Fr. Párláment wyto-

D

czyłá

Rzadki
 dziedźic
 niesprá-
 wiedli-
 wych
 zbiorow.

czyła się taka sprawa. Matrona jednę
chciała tego dokazać, aby iey syn nie pe-
wnego łozą dziedziczył, spytana czyiby syn
był, że odpowiedziała, Filius populi est.
Taki Dekret otrzymała. Quia filius po-
puli est, hæreditare non potest. Má-
jąc ten wyrok Krolenski, Rok iednemu
Iuryście dała, który niesprawniedliwym zy-
skiem wielkie skárby zebrał z taką praeiu-
dykatą przeciw niemu stawiając. Filius
meus quia filius populi est, non hæ-
reditat. Thesaurus quem emunxit,
cx populo medijs iniquis hic Iuris-
perit^o quia est vere filius populi idco
in Domo ejus non hæreditet. Ostać
się w Domu nie może, co lekko do Domu
wniędzie. Mawiał Thomasz Zamoyski,
gross krwáwo zápracowany ubogiemu dá-
ny, tyśiące w Domách rodzi. Gross źle ná-
byty

byty z skátuł Páńskich milliony wywodzi.
Tym ci to upadaię Domy, Movebuntur
fundamenta terræ. Facies peccatorũ
sumjtis, Bellármin Kárdynał tak to tłu-
máczy, Faciem peccatorum sumit, qui
nunquam innocentia, patrocinator
seper sceleri. Przyidzie pobożny Xiędz,
uboga Wdowá, ukrzywdzony Szlachcic,
nie máś kto by przed sądem: vultu suo
zástonięł spráwę iego: przyidzie Zyd pija-
wká krwie Chrześciãskiej, stánie Heretyk,
y naybezbożnieyszy łotr, Nullũ cum cru-
mena crimen, áż cáłe pásmo Pátronow
stánie, zástonię, y rácyami, konceptami, y
sobą samemi cudze grzechy. Et facies
peccatorum sumitis. A což dopiero, Fa-
ciem peccatorum sumunt, qui vultu
ipso peccata loqvuntur, mowi Ly-
ranus, z oczu wygláda pomstá, ná ię-

Pánka
 spráwie-
 dliwość
 nie zástá-
 nia Ex-
 cellow.

zyku pieni się cholera, w czole niedościgła
fantazya, poddyma Purpurę doroczną
nádętość, kroki unosi niedostępna, mi-
na y gesty. Peccata loqvuntur, & fa-
cies peccatorum fumitis. Coż za illá-
cya! Movebuntur fundamenta terræ.
Ná co Hieronim S. mowi: Terræ funda-
menta quatiuntur propter malos Iu-
dices. Wielka też to ná Deputatow na-
pásć, żeby oniż z fundámentow świąt rui-
nowáli! że od kámienice do kámienice wy-
bijáią mury, wysokie ruinuią piętrá, to
nie wiemy, ále to ięszcze nie Fundamenta
terræ, Muri tylko to quatiuntur. Py-
tam się Philozophow, który ięst fundáment
ziemie? Odpowiadáią; Centrum terræ,
ná którym się cały okrag uстанawia. Py-
tam się Thologow, co też ięst in Centro
terræ? wiele ich trzyma, że tám ięst gnia-
zdo

Niesprá-
wiedli-
wość zie-
mią trzę-
sie.

zdo samego Piekła. Nienowinąć to zadržec ná zle sądy Piekłu! Movebuntur fundamenta terræ. Jest tradycya zawołána, nie wiemże czy pewna, gdy pierwszy raz w Polšcze Trybunał stąngł, po spráwie znác niespráwiedliwie osądzoney wstrzasł się Ratuiz, á Czárći skoki y plesy czynili ciesząc się, że zá iednego sędzięgo tyśiąc złotych dostáli, y ták niespráwiedliwi sędziowie Movent fundamenta terræ. A ná takim gruncie kto kiedy wybudował Państw wielkich Mágnificencyi Fábrykę? Słowem Boecyusá mowię. Concutit orbem turpis egestas rerumque cupido. Drapieżne pazury pieśczoney nie utrzymáią spráwiedliwości; nie może delikátniey Państw wielkich szczęście iák ná Páńskiego Trybunału spoczynwác łonie. Nie może się lepiey gruntowác, iák ná do-

státnich, to iest, bez żadnego Interessu Pán-
skich ánimusách. Co dáley obiásníam.

Czemu
się Por-
tą zo-
wie Tu-
reckie
Páństwo? Rzucam *Quæstya*. Czemu też to Mo-
nárchia Turecka zowie się Portą Othomã-
ską? Ztąd mowiemy od Porty to slychác,
do Porty wysłáno! Káznodżieie odpowia-
damy, że tá sektá jedná z Bram onych,
ktore ná Kościół Chrystusow woiuią. Et
portæ inferi non prævalebunt. *Asce-
tæ* powiádaia, że Máchomet do wśelkiey
swynoli rospustney wrotá otworzył, więc się
iego bezzakonność Brama swynoli zowie.

Lippomanus twierdzi, że gdy Osma-
nes Rhodopeyskie gory przebywáiać, Por-
tam Trajani opánował, sáblę w niey u-
tkwił, y zwać ią Portam Osmanicam
kazał. Thuanus piše, że Osmanus Se-
cundus w Adryánopolu most muruiąc wy-
stáwił był ná nim Bramę, przed którą ká-
ždy

żdy Chrześciánin cło płácąc schylác się ni-
 sko, y bić czołē powiniē był, ztąd Chrześci-
 ánie od Porty owey Pogáńskiey narod ten
 nieprzyiázny Portę názwali. Historia de
 rebus Turcicis to donosi, że gdy Cáro-
 grodu Turcy dobywali Konstántyná Pále-
 ologá ostátniego Cesarzá Chrześciáńskiego
 Wschodniego w Bramie się opieráiącego
 zabili, przez ktorego trupá Osmanes w
 Konstántynopol wiáchał, z kąd tę Bramę
 zamurowáng máiąc tylko dla triumphow
 Sołtanow wielkich odbiiáią. Pewnieyszą ja
 mam tę relacyą, że Káncellárya, Sady, y
 Dywány Tureckie ná Bramách się odprá-
 wuią, według stárodawnego Orientálnych
 Państw trybu. Nobilis in Portis vir e-
 jus quando sederit cum Senatoribus
 terræ. Ztąd Expedycye wssystkie Cesarzá
 Tureckiego z Bramy wychodzą, Sady, y
 Pár-

*Párlamentá, ostatnie tám Dekretá feruig,
y dla tego od spráwiedliwości, od publi-
cznych sądow Imperium Tureckie Portę
się zowie, iákoby spráwiedliwość temu na-
rodowi Bramę do Europy, y do Krolestw
otworzyła Chrześciańskich. Nie bádám
się przyczyny stárodawnego Izráelskiej po-
lityi sądow zwyczajiu, Iudices & magi-
stratus constitues in omnibus Portis
tuis. Deut. 16. bo mi S. Hieronim odpo-
wiedział. In portis iudicabāt filij Isracl
nè cogentur Agricolaë in introitu
Civitatum aliquod subire dispendi-
um. Ey wielkasz to dissonáncya! spráwie-
dliwość ná Páłacu, á niespráwiedliwość y
oppressia w Bramách Dzięsięćinę, przez
gwałt Nullo jure wydżiera! Abulensis
tę rácyę dáie. Quia sicut Iudex est Per-
sona publica, ita illi conveniebat lo-*

cus publicissimus porta Civitatis ad
 quam accedebant sive pauperes, sive
 divites: *gdyby ná ustroniu gđzie sądy by-
 wwały, podobnoby do nich samym Prywatõ
 Pańskim drogá była. Chwałę Koronny
 zwyczaj, gđzie ná Ratusách nie w Pała-
 cách iák tu w Wilnie Trybunały sądzą,
 in publicissimo loco, to iest, in Corde
 Civitatis, ále przecię bárdziej mi się po-
 doba ten stárodawny zwyczaj, Nobilis in
 portis vir ejus quando federit cum
 Senatoribus terræ. Pański Párláment
 w Bramách zásiadł, to pewnie Fortuná
 Państw y Miast z Miástá nie wyiedzie.
 Vcieśną rzecz náписаł de Agefilao He-
 rodotus, w Bramách Miástá Sárdis po-
 stánowił dwá Trybunały Cyrus, ieden dla
 ubogich y zwála się Porta Iri, drugi dla
 bogátych, y názwana Porta Cyri. Iák*

E

został

został Agefiláus Pánem, zamurować Portam Iri kazał, mówiąc: Wiele przez tę Bramę ujeżdży y ubostwá wieżdza, á zás wiele z Miásta Fortuny ujeżdza, pouciekály z Rynku Kámienice, z ulic Domy, wstysko to per Portam Iri. Przyiecháli raz ná pewny Trybunał dwáy Sędzionie, ieden náspizowane Káranwany prowadził, á drugi Zmudami skrzypiącą koláskę, skrzypiałá poki iey nie násmárowano. Wyieżdżáią náзад, áz ten skrzypiciel káretno powraca, á ow bogacz ná dwóch kołkách wyieżdza. Dżinwiągym się Ludziom odmíanie tey spráwiedliny sędzia ktory Fortunę in obsequio boni publici strácił, ten dał respons; Ia przyiachałē ná Trybunał Krolewską Bramę, á támtē Szpitálną, więc opácznie wyieżdżamy, bo kto z spítalem ná Trybunał wieżdza, Páńsko wyieżdza,

ieżdża. Potentat trącić dla Oyczyzny mu-
 si. Z prostą dowcipny krytyk, Diogenes
 przed Atheneńskiego Trybunału Izba stá-
 nąwsy, gdy Areopágitæ ná sady główne
 wchodzili, on drząc, zęby o zęby tłuc po-
 czął: Zástánowił się Trybunał, y spyta
 Filozofá, czemu by tak drzał? Friget &
 famet Diogenes, odpowiedział. Quia
 duo mala, frigus & famem Tribunal
 Athenas invexit, iákby rzekł: wssystkę
 Annonę y proviánty, wssystkie podwo-
 kuchnie Párlámětu wászego zábieráią: nie
 ma czym ubogi Diogenes ná kominku o-
 gniá rozniećić, dopieroś co zgotowác, Fri-
 get & famet Diogenes, á zwiászczá ie-
 żeli takich mieli sáfárzow, co Ordynásov
 Páńskich zrozumieć nie chćieli, ná kśtałt
 onych sług, (ále to nie kśtałt cudza krzy-
 wdá!) ktorych Pan posłał po bydletá, Ite

Niesprá-
 wiedli-
 wość u-
 boży
 miałá.

solvite, zapłacić, a oni iakiemu takiemu
chłopu cielę, iłowicę, wołu odwigzawszy,
Solvunt & non solvunt, na kuchnię
prowadzą. W Litewskich Athenach nie
będzie targu takiego przy opulencyach Po-
tentatow Trybunału tego; Może kto
zadrzeć przed groźną sprawiedliwością,
ale przed mrozem nie drzeć, bo tu drzeć
nie każą: żadna tu warta nie wybiję Hą-
stą na swoim Bębnie dra dra. Jest ci mię-
dzy Błogostawieństwami Ewangelicznymi.
Beati qui esuriunt & sitiunt Iustiti-
am, ale między błogostawieństwami uspo-
koionego, a latrocinijs publicis Miasta
tego, y to jest. Quia nullus esurit & si-
tit: bo tu nie masz żadnego takiego Rada-
manta, i aki się znalazł w pewnym Trybu-
nale, ktorego zdzierstwa chcąc wytknąć ie-
den Zoil miasto Herbu przed gospodą jego,
czy

czy mu mieśnek zawieść z tym napisem,
 Non venit solvere, sed adimplere.
 Ey miłość to pozrzeć na wesoły lud pospoli-
 ty, który otársy dawne skwirki, nędze strá-
 conych czasen spráwiedliwością Trybunál-
 ską przysię, ćiesy y pánosy, á ieżeli ná A-
 theńskich Eramách pisano Themistocles
 dotavit. Themis ditavit, to teraz ná
 Wileńskich cóś podobnego publiczna ák-
 klámacya czytać będzie. Piernszy Rádzi-
 wił wziął to Imię, że Rádził Wilno.
 Drugi, że Rad żywił Wilno. Nikon
 Krolenic Thebáński przyiechawsy do Io-
 niū Miásta, zádał Xántippie przedniemu
 Pánu taką Quęstię, (iákie więc u swy-
 wolney młodzi nayczęstsze dyskursy y w u-
 sách ludzi zacnych impune bywáią,) kto-
 raby też tu w Mieście nayzacnieysza Dá-
 má była? odpowiedział Mędrzec: Illa

pretium non habet, quæ non est venalis. Nie oszacowana Cnota gdzie nie przedayna. Nie mówię Ja o nich, że się przedaią, ale to prawda, że na Mężow często wołaią, solve, tak wiele w bogatych kramach długow, okaże się gálanteryká solve, á oszczędny Pan mówi: Nō veni solve. Owe żebrac nie przestaną, y nie trzebá im się dżinowác? Wiećie z czego Niewiasta stworzona? Z żebrá: ztąd zwác się może żebrániná, ubostwo, nędzá, ktorym ná publice Trybunálskiey żebraczkom trudno się wymowić, Non veni solve. W tym zaś Mieście gdyby mię o świętą Dámę pytano, wytknąłbym iá. Iustitia Virgo est pretium non habet quia non venalis. Stánie ubogi Szlachćic, y krom samego ukłonu, nic od spráwy nie dáie. Non veni solve. Stánie

Xiądz

*Xigdz ukrzywdzony , dármo wssystko bie-
 rze , Non veni solvere. Tłoczyciel
 krwie ludzkiej Draco, tym imieniem Za-
 konodawca nazwany, z kąd pámiętne San-
 gvine scriptæ Draconis leges : gdy kto
 prosił áby dármo Dekret, álbo inny Instru-
 mēt práwny z Kãcelláryi wydać kazał. On
 go wodził do Obrázu ná ktorym takie było
 odmálowáne Ænigmá, z iedney strony Słō-
 ce ná stoł promienie rzucáło, z drugiey
 Wiátry ná owże stoł dmucháły, á ná stole
 pełno Dekretow, y innych Kãcelláryi In-
 strumentow, ktorym podpisano ten wyrok:
 Citissime expediantur. Kázdy się In-
 scriptiá ućieszył, kto sobie dłuogo wierćcieć
 piętą przed pokoiem nie życzył : ále było
 zgádnąć Intencyá Sędziego trzebá, ktorey
 ieden dłuogo stoiąc ná wárćie doćiekł. Słōń-
 ce po łácinie Sol, Venti Wiátry, złoży-
 wssy*

wsy obádwná słowá dorozumiał się, Solvē-
ti citissime expediantur. Tu nie leżą
ná tándecie Dekretá, iest spráwiedliwość
z wagą nie z żydowską szałą, ktoraby ustá-
wicznie wazyła grzywny. Szczyćiemy się
právem Lycurgá. Impletio legis non
solutio gloria legis est. Nie máią tu
locum stádi crumenales Causæ, gdzie
indźiey Oświecone Trybunały z cudzego
złotá y srebrá. Areopag tuteczny (po Li-
tewsku mowie,) z Ciemnych Pánów. Nie
tráfielizmy ná one niešťczęśliwe czásy, kiedy
Drzewá ná Głóg záwołały. Dixcruntq;
omnia ligna ad Rhamnum, veni &
impera super nos, & egressus est ignis
de Rhamno, & devoravit Cedros Li-
bani. ná co S. Chryzostom. Ligna sylva-
rum non Olivam, non ficum, non vi-
tem, sed Rhamum clegerunt in Re-
gem.

gem. ideò devoravit. Tu nieśmiertel-
 ney chwaly Cedrow, uczonych Palm, tłu-
 stych Oliv, Pułnoene Woiwodztwa zawo-
 łały ná Deputacką funkcyą, ktore Non-
 devorant, ále tuczq, y tuczyc będą pá-
 miętnq zámwse Slawę Litewskiego Septē-
 trionu. Iustinianus Cesarz Chrześciań-
 ski wydałc Imperiałne Prává Codices,
 pandectas, &c. ktory Obraz ná poczq-
 tku tey Księgi swoiey odrysowác kazał,
 rzeczywiście w Kościele Cárogradzkim So-
 phia nazwanym, zá Anathema spráwie-
 dliwosci Bozey wystáwił. Kolos wysoki
 ze wssytkich Kleynotow y Kruszczoń Pro-
 wincyi sobie poddanych złożył, ná ktorego
 Kápitelu Orzeł Rzymiski spráwiedliwość
 unosił, ktora Fortunę Cesarstwa Rzym-
 skiego ná łonie piástowała. Bo tak rozu-
 miał Pan mądry, że szczęścia publicznego

nie może być Piastunem lepszym, iak sprá-
wiedliwość święta. Y to jest żywy Abrys
Trybunału Páńskiego W. X. Lit.! ktorego
rzadko słyśáney bez Interessu spráwiedli-
wości: (gdybym miał tyle impens ile chęci
y ochoty,) wystáwiłbym Pyramidę wieko-
pomney Monumentū sławy ktorey Fábry-
ki Corpus, złożyłbym z Kleynotow cáte-
go Septétrionu Polskiego, Peregrino in
Israel máło co wiadomych, á spráwiedli-
wość świętą osadziłbym ná Orle Rádzi-
wiłowskim Piastunie tey świętey Cnoty,
ktoremu w sercu brzmi Sława Polska.
Cornu mugit Adunco Fama triplex,
nie iedną trąbą ten Trybunał sławę swoię
objąć będzie o Polskie Tátry. A Oyczy-
stych Fortun nikt delikátniey piastować nie
będzie, nád tego Ptaká Naywyższego Io-
wizá Polskiego powagę ná sobie noszące-
go.

23
go. Magni Iovis est portitor Ales :
nie ma przeżywających cudzey Fortuny
pázurów: ani piorunem, ani żadnym Orę-
żem spon swoich nic zakrwáwił. Nie
kurczy wielomozney potencyi skrzydeł kto-
remi ukrzywdzonym protekcyą szeroko ro-
składając, iák miecz Themidy Litewskiej
w ręce weźmie, to mówić będzie, co Fer-
dinandus Orłowi Rzymskiemu Mieczem
uzbroionemu podpisał. Pēnas bonis, pæ-
nas malis Macierzyńską Naiásnieysze-
go Domu swego Tarczą szczęście W. X.
Lit. zastániając Magno te umbone
tuetur. Do was zaś wielkiego Párlá-
mentu Numina quotquot convolastis
ad hoc Magnum Reipublicæ Corpus,
tę Apostrophę, ktory sławny Orator do no-
wego Mágistratu perorował przydając. le-
ctissima magnæ urbis (Ia mówię Or-

bis Litvani) Ornamenta, Vos Fortunarum nostrarum bajulos, Gemitus & spes publicæ alternis advolutæ amplexibus circumstant. Gdy godziny dekretalne ássystencye Wásze z Trybunálskiej Izby náustep wygániác będą, same tám niedze ludzkie, krzywdy, y oppressie, płacz, wzdychánie z iedney strony; z drugiey zaś niewinność, prawdá ássistowác będzie, iáko spráwiedliwym publicznych Fortun Piástunom. V mocni Bog, nie trzciniáne Animusse, ufortyfi- kuie, nie zlamáne żadnym respektem sercá. Confirmet hoc Deus, quod operatur est in Vobis.

Amen.

Z BIBLIOTEKI
SEMINARIUM
SANDOMIERSKIEGO

